

Kuch — adolatda

Adolat

Ozbekiston Respublikasi ijtimoiy-siyosiy va huquqiy gazetasi

1995 yildan chiqarib boshlagan 2001 yil 16 fevral juma №7 (294) sotuvda erkin narxda

Партия ва ҳаёт

САФЛАР МУСТАҲКАМЛАНМОҚДА

Бугун ҳаёт ҳар биримизни теварак-атрофимизга синчков нигоҳ билан қараб иш юритишга ўргатмоқда. Бундай иш услубини ўзда қўллаб бошлаган Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси Самарқанд вилояти Кенгаши ҳам кейинги пайтда вилоят партия ташкилотини сон ва сифат жиҳатидан ўстиришда бой амалий тажриба тўплаганида.

Бугун партия аъзосидан деб кўраганига урувчиларни, нафи тегса тегмаса ўзини партиёга ҳайрихоҳ этиб кўрсатувчиларни ҳар қадамда учратиш мумкин. Бирок ҳаётнинг талаби бошқа. «Чумчуқ сўйса ҳам қассоб сўйсин» деган ибора бекорга халқ орасида тарқалмаган. Шундай экан партия ҳақида, унинг бой амалий тажрибалари, ютуқ ва муаммолари тўғрисида гап кетганида партия ташкилотлари сарқотибларининг ўзлари айтишгани маълум.

Кейинги йилларда вилоят ташкилотимиз янги партия аъзолари ҳисобига ўз сафларини кенгайтириб бормоқда. Бу эса ўз навбатида сафларимизнинг янада ўсиб, мустаҳкамланишига йўл очаяпти, — дейди Самарқанд вилояти партия Кенгашининг котиби Хайдар Исломов биз билан суҳбатда.

Биринчи котибнинг жон койитганича бор. Шу пайтгача вилоятда партия ишларини қўйиллатиб қўйди деб қиллар кўраганига уриб, аюханнос солишмади. Амалда эса бошқа экан. Жуманиёз Алибеков атрофига партия учун фидойи, чинакам маслақдошларни бирлаштирган сўнггина буни аниқлаш бўлди. Ҳатто баъзи туманларда ташкил этилган туман партия Кенгашлари номигагина, қоғозларда фаолият кўрсатиб келган экан. Вилоят партия ташкилотининг етакчиси жойларда бўлиб ўтган партия йиғилишларида бунга барҳам берди. Партия учун ҳақиқий жон қўйиладиган, уни маслақ ва мақсадини ўзининг ҳаёт мазмунига айлантирган ҳақиқий замондошларимизни партия сафларига жалб этди. Туман партия Кенгаши ва бошланғич партия ташкилотларининг котиблигига сайлади. Иш эса кутилганидан ҳам қувончли бўлди. Эндиликда улар бир мақсад ва маслақ йўлида бирлашиб партиянинг Дастури ва Низомиди белгиланган вазифаларни амалга ошириш учун сидқидилдан улуш қўшмоқдалар.

Яқинда эса вилоятнинг Булунгур туманидаги марказий поликлиника ва туман «Стоматология» хусусий фирмасида ташаббускор гуруҳларнинг йиғилиши бўлиб ўтди. Уларда партия сафига янги аъзолар қабул қилиниб, бошланғич партия ташкилотлари тўзилди, котиблари сайланди. Шу билан биргаликда туманда Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партиясининг Булунгур тумани Кенгаши таъсис конференцияси ҳам бўлиб ўтди. Туман марказий поликлиникасининг бош врачиди бўлиб ишлаётган Шерали Бозоров туман партия Кенгашининг биринчи котиби, иккинчи котиби этиб эса «Стоматология» хусусий фирмасининг раҳбари Холикул Маматов сайланди.

Ташаббускор гуруҳлар йиғилишларида ва туман партия Кенгашининг таъсис конференциясида Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси Самарқанд вилоят Кенгашининг котиби Хайдар Исломов иштирок этди. Эндиликда вилоят партия ташкилотини ҳар томонлама мустаҳкамлашга қаратилган бундай тадбирлар бошқа туманларда ҳам кенг қўламда олиб борилмоқда.

Хазратилло РЎЗИЕВ,
«Адолат» мухбири.

Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар

КОМИЛ ИНСОН

Комил инсон ғояси — ҳам миллий, ҳам умумбашарий моҳиятга эга бўлган, одамзотга хос энг юксак маънавий ва жисмоний баркамолликни мужассам этган, уни ҳақиқатга затуликка ундайдиган олийжаноб ғоядир.

Ўзбекистон ўз истиқлолига эришгандан сўнг жамият маънавий ҳаётини соғломлаштириш ва ривожлантириш, инсон омилига катта эътибор бериш мамлакатимиз олдида турган энг асосий вазифалардан биридир. Миллий ўзлигини англаш эса жамиятимиз ҳаётида рўй берган маънавий ўзгаришларнинг асосидир. Миллий ўзлигини англаш ҳам шахснинг, ҳам халқнинг маънавий қамолоти даражаси билан боғлиқ. Миллий ўзлигини, манфаатларини, тараққиёти истиқболини чуқур, ҳолисона англаган инсон, халқгина кенг ривожланиш имкониятларига эга бўла олишини тарих сабоқлари ҳар доим исботлаб келган.

Комил инсон ғояси нафақат алоҳида шахсларни, балки бутун-бутун халқларни юксак тараққиёт сари етаклаган, уларни маънавият ва маърифат соҳасида тенгсиз ютуқларга илҳомлантирган. Комилликни орзу қилмаган, баркамол авлодларни вояга етказиш ҳақида қай-гурмаган халқнинг, миллатнинг келажиги йўқ. Бундай халқ ва миллат таназзулга маҳкум.

Жамият тараққиётидаги барча юксалишлар, тараққиёт имкониятлари, комил инсон шахсининг шаклланиши муайян маънавий муҳит ва имконият билан боғлиқ бўлган. Барча тушунлиқлар, турғунлик ҳолатлари, иқтисодий, сиёсий инқирозлар эса маънавий бўҳроннинг натижаси бўлган. Шунинг учун жамият тараққиётидаги тушунлиқлар ва юксалиш сабабини ижтимоий, иқтисодий, сиёсий омиллардагина эмас, балки кишилар онги, эътиқоди, дунёқараши, қимматлиги даражасидан ҳам излаш керак.

Миллий мафкурамининг асосий мақсади — ҳар томонлама комил инсонни тарбиялашдан иборат. Комил инсон эса, бу — озоод, эркин фикр қилувчи киши. Президентимиз Исломов Каримов таъбири билан айтганда, «бизнинг асосий бойлигимиз, ривожланган давлат тузишга олиб борадиган йўлдаги асосий таянчимиз инсондир, бу нарсаси, айниқса ёш авлодга тегишли».

Комиллик — меҳр-муруват, адолат, тўғрилиқ, виждон, ор-номус, ирода, тadbиркорлик, матонат каби қўплаб асл инсоний хислатлар ва фазилатларнинг мажмуидир.

Комил инсон ғояси азал-азалдан халқимизнинг эзгу орзуви, унинг маънавийнинг узвий бир қисми бўлиб келган. Зардуштийликнинг муқаддас китоби «Авесто»да ҳалоқ меҳнат қилувчи инсоний асосий мезонини сифатли талқин этилган. Комил инсон ғояси ислом фалсафасидан озикчил, янада кенгроқ маънавомизун касб этган. Ибн Сино, Беруний, Фаробий, Навоий каби мутафаккирларнинг комил инсонни тарбиялаш ҳақидаги фикрлари жамият тараққиётига янги маънавий имкониятлар излаш мақсади билан боғланган. Фаробий фозил шаҳар

Жамиятда фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилиш таъминланганда у чинакам, ҳуқуқий, фуқаролик жамияти бўлади. Ҳар бир киши ўз ҳуқуқларини аниқ ва равшан билиши, улардан фойдалана олиши, ўз ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қила олиши лозим.

Ҳуқуқий давлатнинг асосий белгиси — барча фуқароларнинг қонун олдида тенглиги, Конституция ва қонуларнинг устунлиги таъминланшидир.

Ислом КАРИМОВ.

ЕТТИ ИҚТИМ САДОСИ

БАГОТА. Колумбияда 9 нафар сайёҳ номаълум шахслар томонидан отиб ўлдирилди. Маҳаллий полициянинг маълум қилишича, саёхатчилар гуруҳи Колумбиянинг миллий боғлари бўйлаб саёхатга чиққан. Улар Каука департаментидagi Пурасел қўриқхонасини айланиб юрганда номаълум шахслар томонидан ўққа тўтилган. Ҳозирча мазкур террорчилик ҳаракати учун жавобгарликни ҳеч қайси гуруҳ ўз зиммасига олгани йўқ.

ВАШИНГТОН. Ироқ ҳукуматиға муҳолифатда бўлган Ироқ миллий конгресси (ИМК) ташкилоти ҳамда бошқа гуруҳлар вакилларидан иборат делегация АКШға келди. Бу ерда улар АКШ давлат котибининг Яқин Шарқ ва Шимолий Африка ишлари бўйича ёрдамчиси Эдвард Уокер билан учрашди ва ўзаро ҳамкорлик масалаларини муҳокама қилди.

АКШ 1998 йилда Ироқ муҳолифатини тайёллаш ва кураллантириш учун 97 миллион доллар ажратган бўлиб, ҳозиргача унинг бир қисми ИМКға етказиб берилган.

ЖАКАРТА. Индонезиянинг Суматра ороли жанубида Рихтер ўлчоғи бўйича 7,3-7,9 баллик зилзила юз берди. Хабарларга қараганда, зилзила маркази Бенкулу шаҳрида 140 километр жанубда бўлган. Қурбонлар ҳамда етказилган моддий зарар тўғрисида ҳозирча маълумот йўқ.

Утган йилнинг июнь ойида ҳам бу ҳудудда нисбатан қучсиз ер қимирлаши рўй берган ва 103 киши ҳалок бўлганди.

НЬЮ-ЙОРК. АКШ давлат котиби Колин Пауэлл БМТ Бош котиби Кофи Аннан билан учрашди. Унда АКШнинг мазкур ташкилот билан алоқалари, Яқин Шарқ минтақаси ҳамда Африканинг қатор мамлакатларидаги вазият хусусида фикр юритилди. Шунингдек, К. Пауэлл Хавфсизлик кенгашининг доимий аъзолари Россия, Буюк Британия, Франция ва Хитойнинг БМТдаги вакиллари билан ҳам учрашди.

БУЮК БРИТАНИЯ ҳукумати рекорд даражада даромад олган нефть компанияларидан қўшимча солиқ олишни режалаштирмоқда. Утган йили «Бритиш петролеум-Амоко» компанияси 14,2 миллион доллар миқдорда даромад кўрган эди. «Шелл» компаниясиники 13,1 миллиард долларни ташкил этди. Давлат олинган қўшимча солиқлар эвазига нефть қимматлашуви оқибатида мамлакат аҳолиси кўрган зарарни қоплаш кўзда тутилмоқда.

24 февраль кўни Россия ташқи ишлар вазир Игор Ивановнинг Қоҳирада АКШ давлат котиби Колин Пауэлл билан илк учрашуви қўрилмоқда. Ушбу учрашудан икки томонлама ва халқаро миқёсдаги муносабатлар муҳокама қилинади. Шунингдек, хавфсизлик масалалари ҳам кўриб чиқилади.

Кўни кеча Исроил қўшинлари Фазо минтақасидаги Исроилга чегарадош Эрез назорат масканини эгаллаб олди. Хабарларга қараганда, бу ерда фалястинликлар билан Исроил хавфсизлик кучлари ўртасида кўн бўйи отишма бўлиб турган. Исроил ҳарбийлари Фаластин қочқинлари бошлана толган Хон Юнсу лагерини танқиддан ўққа тўтган. Натижада йиғирмадан ортиқ киши жароҳатланган.

БМТнинг қочқинлар иши бўйича олий комиссарлиги Сьерра-Леонеда юзага келган инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш билан боғлиқ муаммоларни барта-раф этиш учун ишчилар билан тўғридан-тўғри музокара ўтказишга тайёр. Комиссарлик раҳбари Рууд Любберс Фритаунда шу ҳақда баёнот берди.

Оқ-лоб БОШ ЁРИЛСА ҲАМ ДЎППИ ОСТИДА ЭКАН-ДА...

ёхуд «Осмондан тушган тафтишчи» мақоласига Жомбой тумани ҳокимлигидагиларнинг муносабати хусусида

«Адолат» газетасининг ўтган йили 10 ноябрь сонида «Осмондан тушган тафтишчи» мақоласи чоп этилиб, унда Самарқанд вилоятининг Жомбой туманида яшовчи тадбиркор «Сейф» фирмасининг раҳбари Зебусун Худойкулова ва унинг ўғли Обид Тоштемиров туман прокуратураси ҳамда солиқ идораси томонидан ўтказилган текширишдан ноҳақ азият чекинганлиги баён этилган эди. Хусусан фирма ходими ҳисобланган О. Тоштемировга нисбатан шовиша-шошарлик билан тўлғазилган ва прокурор тасдиқлаган айблов хулосаси асосида Жомбой суди томонидан Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 189-моддаси 3-қисми билан айб эълон қилиниб, икки йил муддатга ахлоқ тузаётини жазоси тайинланган ва мол-мулкнинг мусодара қилиш ҳақида ҳукм чиқарилганди.

Журналист суриштируви давомида тўплаган материаллар, хулосалар асосида газета масаласига оидинлик киритишга ҳаракат қилди. Тадбиркорнинг қонуний ҳуқуқи ва манфаатларини ёқлаб чиқди. Оқиб айтиш лозим, Шундан сўнг «Осмондан тушган тафтишчи» мақоласи унинг муаллифи ва қарамонлари учун анчагина дилхиралликларга сабаб бўлди. Нохуш кўнгираклар, асабга тоғадиган гап-сузлар бўлиб ўтди. Ҳатто газетани, мухбирни суғга ҳакмиз, журналист масаласига юзаси, бир ёқлама ёндашган деб туриб олинди. Кейин эса бу иш туман прокуратурининг ташаббуси билан қилинган, солиқчиларнинг нима айиб бор, хато ўтган бўлса прокуратура жавоб бериши, деб ўзларини оқлаган бўлишди.

Кисқаси, «Сейф» фирмаси атрофидаги тортишувларга чек қўйиш мақсадида вилоят прокуратураси бу иш бўйича аввалги тергов қарорини бекор қилиб янгитдан тергов ўтказиш ҳақида қарор қабул қилди. Лекин нима бўлганда ҳам бор ҳақиқатни йўққа чиқариб бўлмайдди. Ниҳоят Самарқанд шаҳар Ички ишлар бошқармаси томонидан ўтказилган сўнги — бешинчи терговда «Сейф» фирмасига таалуқли жиноят иши Тоштемиров Обиднинг ҳаракатларида жиноят таркиби бўлмаганлигини исботлади. Шунга қўра вилоят прокуратураси «Адолат» газетаси таҳририятига қуйидаги мазмунда жавоб йўллади: «Вилоят прокуратураси томонидан «Адолат» газетасининг 2000 йил 10 ноябрь сонида чоп этилган «Осмондан тушган тафтишчи» ёки солиқчиларнинг сохта далолатнома-си асосидаги машаъсан номли мақола юзасидан текшириш ўтказилди. Текшириш натижаси бўйича Жомбой туман ИИБ ТБ бошлиги К. Мирзаевга нисбатан интизомий иш кўзгатилиб, ижро этилиш учун вилоят Ички ишлар бошқармаси бошлиқига юборилди ва натижаси бўйича Жомбой туман ИИБ ТБ бошлиги К. Мирзаевни эгаллаб тур-

ман прокурори У. Урмоновнинг масаласи муҳокама қилиниб, унга ўртача ойлик иш ҳақининг 30 фоизи миқдорда жарима солинди.

А. ХУСАИНОВ, Самарқанд вилояти прокурори, адлия катта маслаҳатчиси.

Вилоят прокурори қонун ҳимояси учун, тадбиркорнинг ҳуқуқий манфаатлари учун тўғри йўлни танлаганини таъкидлаш жоиздир. Прокуратура мақола юзасида ўз вақтида текширув ўтказиб, қонунбузарлик бар-тароф этилишини қаттиқ назорат қилганлиги ва айбдорларга нисбатан кескин қоралар кўрганлигини эътироф этиш лозим.

Кечикиброқ бўлсада вилоят давлат солиқ бошқармаси раҳбарияти ҳам мақолага ўз муносабатини билдирди, яъни қўрилган қорат-тадбирлар ҳақида жавоб ёзди. Мана унинг матни: «Адолат» газетасининг 2000 йил 10 ноябрдаги 41-сонида чиққан «Осмондан тушган тафтишчи» номли мақола Самарқанд вилоят солиқ бошқармаси ҳамда Жомбой туман давлат солиқ инспекцияси савдо бўлимининг бошлиғи ўринбосари Р. Турсуновнинг лавозими пасайтирилган.

Вилоят прокуратурасининг 2001 йил 10 январь кўни бўлиб ўтган ҳайбат мажлисида Жомбой туман прокурори У. Урмоновнинг масаласи муҳокама қилиниб, унга ўртача ойлик иш ҳақининг 30 фоизи миқдорда жарима солинди.

дават солиқ инспекцияси ходими Рустам Турсунов хизмат вазифасини бажариш давомида йўл қўйган қамчиликлари учун лавозимдан пасайтирилгани инobatта олинди ва келгусида бу каби қонунбузарликлар иш фаолиятида такрорланган тақдирда унга нисбатан қатъий интизомий чора қўлланилиши ўқтирилди.

Солиқ идораси ходимлари иш фаолиятида бу каби ҳолатларга йўл қўймалик мақсадида зарур чора-тадбирлар бел-гиланиб, масала назоратга олинди.

Н. ЖУЛИБЕКОВ, Самарқанд вилояти давлат солиқ бошқармаси бошлиғи.

Гарчи қонун оқини қорандан ажратиб, ўз хулосасини айтган бўлсада, бугун мавзуга яна қайтишни зарур топдик. Хўш тадбиркор жиноятга қўл урмаган экан, унинг ҳуқуқлари тўлалигича тикландими? Унга етказилган моддий ва маънавий зарарини қим тулайди?

Жомбой туман прокурори Уктам Урмонов таширифи-миздан бироз таажубланган бўлди. — Ахир шуси ҳам ҳамма-си аёнку. Ҳайбат мажлисида мени муҳокама қилишди, жазо беришди. Газетача яна мақола ёзиш шартмикин? Прокрор вақти тигизил-гини айтиб, суҳбатини чала қолдирди. Афуслик савола-римиз ҳам жавобсиз қолди.

Туман ҳокимлигида ҳокимнинг умумқисодийт масалалари бўйича ўринбосари Раҳмон Очилов билан суҳбатимиз ҳам анчайин асабий кечди. Ҳокимлик тадбиркорнинг ҳуқуқлари оёқоти бўлаётганини қўриб уни қонунбузарлар дастидан ҳимоя қилишга журъат топа олдимиз? Тўғри тергов, суд ўз қарориде мустақил. Уларга четдан таъсир бўлмасли-ги керак. Бирок ҳақиқатни қарор топтириш учун ҳақ сузни қизганмаслик ҳам керак. Дастлабки судда «Сейф» фирмасига ҳокимият томонидан берилган спиртли ичимликлар сотиш ҳуқуқини берадиган, аммо бекор қилинган эски лицен-зия билан иш юритган деган айблов қўйилган. Ва бу ҳолат ҳукм чиқаришда ўз таъсирини кўрсатган эди. Ҳоким ўринбосари бугун қандай фикрда?

— Лицензия масаласида мен дастлабки терговда қандай кўрғазма берган бўлсам кейингисиде ҳам шундай фикрда турдим. — Дейди ҳоким ўринбосари. — Шикоятчининг менга муно-сабати яхши. Ақ ҳолде ме-нинг устимдан ҳам турли идораларга ёзган бўларди-да. Қаранг, «Сейф»нинг иши уч жилдан ҳам охибди. Қанча оворагарчилик! Узи арзиманган фирманинг иши бўлса, ҳисоб-китобини олиб кўрсангиз ойига беш-олти миллион сўмдан ошмайди.

— Маъзур тутасизу ўша арзиманган фирманинг иши деб бир инсон сал бўлмаса икки йилга кесилиб, мол-ликдан ажраб қолиши мумкин эди.— дея эътироз билдирдик.

— Тўғрику-я, лекин ўша арзиманган иш деб Жомбой Республикага овоза бўлгани чатоқда.

Нима ҳам дердик. Ҳоким ўринбосарининг фикрича бош ёрилса ҳам дўппи ости-да тургани маъқул эканда. Энди ҳоким ўринбосарининг гапини қаранг. Биз билан суҳбатда у тадбиркор та-ларфдориман, чунки мен уларнинг манфаатини хоки-миятда туриб ҳимоя қилма-сам бошқа ҳеч ким ёқлама-ди деб қўқрак кериб мақтан-ди. Аслида-чи?

Тергов давомида сўроқ қилинган Р. Очилов ўз кўрғазмасида туман ҳокими-нинг «Сейф» фирмаси фа-лолиятини қайта тиклаш ҳақидаги 15.05.99 йилги 279-К сонли қарориде маз-кур фирмага спиртли ичи-ликлар савдоси билан шу-ғулланиш ҳуқуқи берилма-

ганлиги, яъни тўрт ой муқаддам олинган 6-сонли лицензия қайта тикланма-ганини, жинобарин бекор қилинган эски лицен-зия билан савдо фаоли-я билан давом этирилганли-гини кўрсатган.

(Жинойи ишининг 27-28 варақлари).

Сўнги терговда ли-цензия ҳақиқий деб топи-либ, Тоштемировнинг гарданидан айбар олиб ташланган ҳоким ўрин-босари ўз-ўзидан тадбир-корнинг ҳимоясига ай-ланиб қолди.

Мана сизга уддабурон-лик. Ҳоким ўринбосарига тилёғламалик ярашарми-кан?

Кези келганда шуни айтиш кичик корхона жимгина ёпилиб кетган.

Лекин улар нега ўз фа-лолиятини давом этира ол-маганиликлар билан ас-тойдил қизиқиб, ёрдам кўрсатувчилар топила-ди.

Ҳуқуқий жамиятда қонун фуқаро манфаатла-рини ҳимоя қилиши, кор-хона очиб, эл-юртта наф-келтираман, деган тад-биркор баъзи қонунбу-зарлар дастидан азият чекмаслиги керак.

Зоҳир ТўРАКУЛОВ,
«Адолат»нинг ўз мухбири.

Ўзбекистон мустақиллигининг 10 йиллиги олдидан

Инсон замонлар оша ўз эрки, ўз хурлиги учун курашган, ҳамиша озод ва обод яшаш йўллрини ахтарган. Бунга қўнрақ тарих гувоҳ. Бундай бўлиб табиий хол ҳам. Аслида инсон заковати, салоҳияти — хурлик, эркин фикрлаш, адолат ила яшашга маҳкам этилган. Мен истиқлол фидойиларидан бири — Миробид Инояттов тўғрисида хикоя қилишни мақсад қилиб кўра эканман, аввалман бор тарихий ҳужжатлар, тарихий манбаларга суяндим.

У 1890 йилда Тошкентнинг Эски Жўва маҳалласида зиёли-хунарманд оиласида таваллуд топди. Миробидлар оиласи ахли хунарманд бўлиши билан бирга XIX аср охирида ўқимишли, маданиятга ва илғор фикрли кишилар сифатида бутун Эски шаҳар мавзесида яшаш танилган. У ёшлиликдан жуда тиришқоқ, зукко, зийрак эди. Меҳнатсеварлиги билан ўз тенгқурлари орасида ажралиб турарди. Миробиднинг отанинг Миробиддан ташқари Миррўза, Миршароф, Мирҳомид, Миржаълол деган ўғиллари ҳамда Саидабону, Насирабону исмли қизлари бўлиб, улар ҳам мадрасада билим олишган, ўқимишли, хат-саводли ёшлардан эди.

Миробид ака-укалари ва сингиллари ўртасида ҳам илмга, ҳам янгиликка чанқоқлиги, дунёқараши кенглиги билан ажралиб турарди. Миробид мадрасани тугатган, отаси уни Тошкентдаги маҳаллий аҳоли болалари учун очилган гимназияга ўқисига беради.

Маълумки, XIX аср охирида подшо Россияси маҳаллий ёшларни мустамлакачилик руҳида тарбиялаш учун Туркистонда, жумладан Тошкентда рус-тузем мактабларини очди. Бу мактаблар кейинчалик XX аср бошларида гимназия деб атала бошлади.

Гимназияда у машҳур Абдували, буюк истиқлолчи Эбулдулла Қодирий билан бирга таълим олди. Рус ва жаҳон адабиёти, маданиятининг илғор, таниқли арбоблари асарлари билан танишди. Нафис адабиётдан таълим берувчи муаллим Николай Павлович Афанасьев илғор қарашли зиёли бўлиб, подшо Россиясига қарши инқилобий фаолияти учун Туркистонга сургун қилинганлардан эди. У Миробидга илмга чанқоқлик, хурфикрлик, билимдонлик, эрксеварлик фазилатларини тезда пайкаб, у билан дарсдан ташқари пайтларда ҳам шугуллана бошлади.

Нафақат Туркистонда, балки Россия халқи ҳам озодлик, ўз эрки учун курашаётганини маълум ахборотлар орқали ўнга айтиб берар, ёш Миробидда хурлик ва озодликка бўлган кайфиятни шакллантира бошлаган эди. Ва айни пайтда инқилобий-сиёсий мавзулардаги асарлар билан ошно қилди. Бундан илҳомланган Миробид бутун умри давомида ўз озодлиги, ўз хурлиги учун кураш зарурлигини дилига жо қилиб, умр бўйи бунга амал қилди.

Миробид гимназияни аъло баҳолар билан таъомлади. У бу вақтга келиб араб, форс, рус тилларини ўз она тилидек мукаммал ўрганиб олган, илғор фикрли ўзбек зиёлиси бўлиб етишган эди. Зиёлиятли тарзда ривожланаётган жамият моҳиятини чуқур англаб етган ва идрок қилган Миробид-ота касби заргарлик фаолиятини бошлади. Бироқ у бир зум ҳам ўқиш-ўрганишни тарк этмади. Ўзбек, рус, баъзан

зилгандан кейин бошланди. Миробид аканинг янги тузумдан умиди — озод ва мустақил яшаш учун кураш — қайси жаҳада ишлаганини, халқи фаровонлигини уйлаш, унинг буюк келажакни таъминлаш эди. Аммо-лекин большевикларнинг найрағию, ҳийласи, яккахоқимлик сиёсати, шовинистик қарашлари «майда халқ»ларни ўз домига тортиб, мутеълик, аста-секин фикрсилик, қарамликка олиб кела бошлади. Бироз уздабурон, мустақил фикрлайдиган, маънавий бой меросини эъозлайдиган шахслар қатагон чанга-лига тушиб, йўқ қилинди.

Миробид аканинг 20-йиллардаги елиб-югуриши, нафақат Ўзбекистон юрти-элида, қўшни Республикаларда ҳам масъул вазифаларда фаол ишлаши бир мақсад — Туркистон худудини обод қилишга интилиш эди...

Миробид Инояттов 20-30 йилларда сафдошлари — Акмал Икромов, Файзулла Хўжаев, Турор Рисулов, Абдурауф Фитрат, Абдулла Қодирий ва бошқалар каби қизил империя ҳақда «большевик» сиёсатининг макорона мақсадини, совет тузтиёрли Иттифоқнинг асл маъноси ва моҳиятига тушуниётган, яхши англаб олган эди. Совет Россияси ҳам подшо Россияси ва улар амалдорлари каби маҳаллий аҳолига, рус бўлмаган бошқа миллатларга, айниқса, маҳаллий раҳбарларга нисбатан менсимаслик, ишонсизлик, босқинчилик, алтончилик, бир сўз билан айтганда — шовинистик сиёсат юрғизишда ўтиб кетади-

Қорақўл туманида жиноятчиликнинг олдини олиш, содир этилган жиноят ва ҳуқуқбузарликларнинг бирортаси жазосиз қолмаслигини таъминлаш борасида иш олиб бориляпти. Натижада туманда жиноятчилик кескин камайди. Эрширилган ижобий натижаларда туман прокурори, адлия маслаҳатчиси Салим Ашуровнинг хизматлари катта. Уни гоҳ меҳнатқарор орасида ҳуқуқий билимларини тарғиб қилётган, гоҳ қабул қилинган қонун ва меъёрий ҳужжатларни тушунтираётган, гоҳ масъул ходимлар билан муҳим муаммоларни муҳофаза қиладиган ҳаётда учратамиз. Шу тўғрисида ҳам Салим Ашуров туманда хурмат-эътиборга сазовор бўлган малакали ҳуқуқшунос ҳисобланади.

Истиқлол учун курашганлар

ФИДОЙИ ИНСОН МАТОНАТИ

(Тарихий очерк)

Маҳаллий халқ орасида Миробид Инояттовнинг раҳбар сифатидаги обрўси ой сайин орта борди. У камтарин ва хушфезъл бўлиб, меҳнатқарор билан содда тилда сўзлашар, уларнинг қалбидан жой олган эди. Биринчи ижрокўм раиси бўлган Миробид ака Тошкентнинг (1919 йилдан икки шаҳар — Эски ва Янги Тошкент бирлаштирилган эди ва у қайта сайланган) ўсиши, унинг гуллаб-яшнаши учун жуда кўп ишлар қилди. Чунки ўнлаб муаммолар Туркистон шаҳри равақи билан боғлиқ эди. Ўша пайтда ўзининг мустақил қарашлари билан ёндошган Миробид жуда берилб фаолият кўрсатар, халқнинг озод ва фаровон яшашини ўйлар эди.

Миробид Инояттовнинг ташкилотчилик ва ташаббускорлик ишлари бу йилларда жуда ҳам раванқ топди. У Тошкент шаҳар ижроия қўмитаси раиси сифатида кўп ишларини амалга оширдан кейин Туркистон Республикаси микёсида фаолият кўрсата бошлади.

1921 йил 17 сентябрда Миробид Инояттов Туркистон АССР озиқ-овқат Халқ Комиссарии муовини лавозимига ўтказилди. Туркистонда ўша йиллари озиқ-овқат муаммоси — ҳаёт-момот масаласи эди. Шу нуқтани назардан қараб, Миробид ака жуда кўп ишларини амалга оширди. Миробид ака 1924 йил 22 ноябрда Ўзбекистон Республикаси ички савдо Халқ Комиссарии лавозимига тайинланади. Энди у мустақил, ўша даврга нисбатан олганда Ўзбекистон Республикаси раванқ учун жон куйдириб меҳнат қилди. Биринчи савдо вазири сифатидаги фаолияти айнан очарчилик йилларида тўғри келган ва халқ гами билан бўлган Миробид ака тиним билмай меҳнат қилар, халқнинг муътадил яшашини таъминлар эди. Унинг қалбига ишонч-ахтиром, яъни умид узилмас эди. Унинг сизиланиб туриши, умидсизлигини сўниши, «қатагон машинаси» юрги-

Тахририятга хат

АЧЧИҚ ҲАҚИҚАТ

ёки Намангандаги «Лада» ширкати билан парфюмерия фабрикасини қуришда шерикчилик қиламан деб қандай алданиб қолганим ҳусусида

Мен 1989 йилдан бери «Илғор» ширкатида бошлиқ бўлиб ишлайман. Жамоамиз асосан Наманганда уй-жойларни қуриш ва таъмирлаш ишлари билан шуғулланади. 1991 йилнинг август ойлари эди. Бир кун хузурига «Лада» ширкати бошлиғи Маматхон Баҳромов кириб келди. У Польшадаги «Наталикс» фирмаси билан парфюмерия ва косметика маҳсулотларини ўзимизда ишлаб чиқариш ҳақида шартнома тузган экан. Бирга ишлаб, менга тегишли жойда парфюмерия ва косметика фабрикасини ҳамкорликда қуришни таклиф қилди. Уни унчалик билмаганим туффайли бу таклифни рад этдим. Кейинчалик хузурига яна икки маротаба шундай таклиф билдирилди. Аммо у билан ишлашга кўнглим чопмади...

Охири у ўша йилнинг сентябрь ойларида вилотиамиздаги раҳбарларнинг бирини ишга солиб мақсадига эришди. Мен Маматхон Баҳромов билан бирга ишлаш ҳақида топшириқ олдим. Нима қилай, раҳбарнинг ари ҳожиб бўлса. Бажармай илож қанча? «Лада» ширкати билан парфюмерия ва косметика фабрикасини биргалликда қуриш ҳақида шартнома туздик. Унда ҳар иккала ширкатга ҳам қўшма корхона учун кетадиган ҳаражатни тенгма-тенг, 50 фоиздан сарфлаш қатъий белгилан бўлиди. Ниҳоят, қурилиши бошлаб юбордим. Менинг ўзим бу қурилишга 1.600.000 сўм сарф қилдим. «Лада» ширкати раиси Маматхон Баҳромов орадан 5.5 ой ўтган мен билан келишмасдан, Ўзбекистонда қилиб қурилиш ташкилотига 342 миң 200 Россия рублини ўтказиб юборди. Бу ҳозирги 342 сўму 20 тийинга тўғри келади. Пулни қайтариб олиш ҳақида «Лада» ширкати бир неча бор так орқали мувожаат қилдик. Аммо фойдаси бўлмади. Маматхон Баҳромов ўтказилган пулни қайтариб олмади. Фирромлик йўлига ўтиб, шартнома шартини бузиб, уни бажармай қўйди. Қурилишга бошқа ҳисса қўшмади. Аслида эса «Лада» ширкати юқорида қайд этилган пулни бизнинг ташкилотимизга ўтказиб бериши, кейин биз уни қурилиш ташкилотига ўтказишимиз лозим эди. Чунки фабрикани қуриш учун асосий бюротмачи бизнинг ширкатиимиз бўлган. Аммо шартнома шартларини шерикларимиз ҳалол бажармаганили учун биз катта зарар кўрдик. Уни «Лада» тўламади ҳам. Бундан ташқари «Лада» ширкатиининг Польша Республикасидаги фирма билан тузган шартномасига мувофиқ қўшма корхона 1992 йилнинг 1 февралдан маҳсулот чиқариши керак эди. «Лада» сусткашлик қилди. Польшадаги ҳамкор фирма вақиларини олиб келмади. Қолаверса, бошқа биронта ҳам ишни бажармади. Оқибатда янги фабрика қурилиши бутунлай тўхтаб, иш юришмай қолди.

Аслида Маматхон Баҳромовнинг тили бошқа-ю, дили бошқа экан. Фирромлик билан мени чун тўшурди. Қариган чоғида овораю-сарсон қилди, емаган сомсага пул тўлаб, қандли-диабет касалига мубтало бўлдим. Жамоамда ишлаётган ходимлардан айрилдим. Ширкатиининг ишлари қуриб битказилган, умумий қиймати 2 миллион 900 миң сўмлик, ҳозирги вақтда 35 миллион сўмдан ортик турадиган маъмурий бинойимни 1 миллион 164 миң сўмга баҳолаб, «Лада» ширкати олиб беришди. Қани бу ерда ҳақиқат? Қани адолат? Меҳнатни мен қилиб, рожатини бошқалар қурадимми? Бу бинони 7 йилдан буйн кураемиз. Барча маблағларинини унга сарф қилганман. Мени бир алдоқчи алдасо яна ҳақ бўлиб чиқса?! Бундай адолатсизликка қандай чида бўлади? Бировнинг ҳақини биров олиб кетаверадимми?

Хозир тадбиркор ва ишбилармонларга қурсталаётган беқиеъ гамхўрликларни қуриб, уларнинг орасида бўлмага-нимдан эзилб кетадан. Ахир фабрика ишга тушганда бутан халқимиз, иқтисодиётимиз қанча наф кўрган бўлур эди. Мендек бир кечса одамнинг гайратини синдириб, хонавайрон қилиш аслида қимга керак бўлиб қолди экан? Маматхон Баҳромовнинг ўзи фирром ўйин қилган учун қонун олдида жавоб бермайдими? Юртбошимизнинг Конституциясининг 8 йиллигида бағишлаб ўтказилган тантанали маросимда сўзлаган нутқини ойна-жаҳонда қуриб қўларимдан ёш чиқиб кетди. «Лекин яна бир бор шуни таъкидлашга мажбурман, — деди муҳтарам Президентимиз, — ҳусусий мулкнинг ривожланишига, тадбиркорликка, кичик ва ўрта бизнес эгаларига кенг йўл очиб беришда уларни нафақат миллий бойлик яратишда ва уни зиёда этишда, балки, ҳар қайси оилани боқишда асосий манба, омил бўлишига, бизнинг мана шундай сиёсатимизни тушуниш, англаш ва амалга ошириш йўлида қанча-қанча тўсиқ ва говлар, тўвламачилик ва поряхўрлик иллатларни тўғонқ бўлиб турганини барчамиз қундалик ҳаётимизда кўриб турибмиз. Бу ҳам бугунги ҳаётимизнинг аччиқ ҳақиқатидир!»

Зеро, бу аччиқ ҳақиқат менинг ҳам йўлимни ойдинлаштирса ажаб эмас. Нуриллохон ИНОМОВ, тадбиркор.

Ўрта Осиё ва Қозғистон

ТУРКМАНИСТОН • Эрон мутахассислари Корпежедаги газни ишлаш бўйича завод қурилишини нийосига етказдилар. У кунга 26 миллион кубометр газни қайта ишлайди. Ўшбу корхона туркман газини Эронга экспорт қилиш бўйича 190 миллион доллар қийметдаги лойиҳанинг таркибий қисми ҳисобланади. Эрон ўшбу лойиҳани амалга оширувчи сифатида газнинг 35 фоизини тўлов сифатида олади.

ҚОЗОҒИСТОН • Ойлик маошларини тўппа-тўғри банклар орқали олиш аънаваный усулдан анча фойдали бўлиб, у ўғирлик ва бошқа хатарлардан қафолатлайди. Утган йили давлат хизматчилари юз миллилард тенгедан кўпроқ маблағларни шу йўл билан олдилар. Қизғини шундаки, биронта ҳам ўғирлик ҳоллари юз бермади.

ТОЖИКИСТОН

Тожикистон чегарасида бу йил ҳисобида энг йирик миқдорда — 200 килограмм героин ушлаб қолинди. Россиялик чегарачилар Афғонистондан Тожикистонга ноқонуний ўтишга уринган қуролли шахслардан 200 килограмм героинни мусодара қилишди. Россия федерал чегара хизматининг Тожикистондаги чегарачилар гуруҳи матбуот марказидан олинган хабарга кўра, бу — йил бошидан буйн мусодара қилинган энг йирик миқдордаги гўшуванд модда ҳисобланади. Тўқнаш пайтда Россия чегарачилари қарши томонга ўт очдилар.

«Туркистон-пресс»

ХАЁТ ВА УЛИМ

(Романдан парча)

Адхам ДАМИН

Ёзувчи Адхам Дамин ўзининг турли йилларда chop этилган «Журят», «Футболчи», «Мен сизга айтсам», «Бағдодчасига кулганда», «Бегуноҳ севги» тўпламлари билан Сиз азиз ўқувчиларга яхши таниш.

Дистабл, хикоялар, ҳажвийлар, сўнгра қатор киссалар ёзиб насрода ўз каламини сингаган ва ўз мухлисларини топган эди, мана вақти-соати келиб иктидорини ириқ жанр—романда синов кўрибди.

Ёзувчи «Хавт ва Улим» романида асар қаҳрамонлари рухий кечинmalarининг ортқ безакларсиз руй-рост, узнга хос ички бир туғенга йўрилган рангин бужларда тавсирчан талқин этишга уринган. Хавт ва Улим, онийлик ва мангулик, инсон ва замон, эзгулик ва ёвузлик, Ватан каби азалий тушунчалар ҳам қаҳрамонлар тақдирини четтаб ўтмайди.

Ушбу романи мустақиллик йиллари, бошимиз узра офтоб каби эврилиб турган хозирги тарихий кунларда ёзилиши ва chop этилиши узнга хос маънога эга десак бўлади. Эркинлик асар мохисини энглаб этишишга учун биз «Корин» эмас, «Бон» кўпроқ ахамиятлиги асарда яна бир бор уқтириб ўтилагандек туолади.

Роман «Шарқ солди» журналининг 2001 йил 1-соннда тулалигича эълон қилинмоқда. Шунингдек, «Янги асар авлоди» нашриёти ҳам романини алоҳида китоб қилиб chop этмоқда.

Собир-чи? Хаммалари эркалаб катта қилган кенжагоилари — Ташканбой! Нега келмапти? Бир умр колхозда ишлаб, кўл кучи, пешона тери билан нон топиб катта бўлди. Аммо нима шй қилса ундан маслаҳат сўраб қиларди. Эсида, олтинчи йилларда колхозга қўшни Қўғали қишлоқлик Умар ака раис бўлиб қолди. Чалак одам эди. Отаси ўша пайларда Зодиёндаги дала-шипон ёнида қасбчилик қилар эди. Бозор ўйли эмасми, ўтган-кетган таниш-билишлар шийлонда тўхтаб, отаси билан гурунлашиб чойқорлик қилишарди. Аинқиса, ёшлигда ошак ўйнаб катта бўлган, энди эса эси кириб қолган тенгурлари кўп киришар, гўштини ҳам фақат отасидан олишарди. Шунда баъзилар «Хамдамбой, бир кўл ошак ташлаб кўзимизми?» деб ўтган кунларни эслатиб тегишиб ҳам кўрди.

«Ташламаган ҳам номаркати одам эди. Отаси даганга. Кейин хозир ўйнамасда-да, лекин доим ёнида олиб юрадиган ошакни шартта чунтагидан чиқарди. «Хай-хай, Хамдамбой, ўзининг сиз, сенга тенг келиб бўладими? Оббо сен-ей, хали ҳам эсинг кирмабди-да, девонавой-ей!» дейишиб, мириқиб қулишарди улар.

Бир кун чавкарини йўрғалатиб Умар раис келиб қолди. Куркам, мағрур киши эди у. Отада ўтиришни ҳам қойиб қиларди. Доим уруда кийган кителда, хиром этикда юрадди. Ота-сиз, юз кўриб бориб отани жиловидан тугди. Раис отдан тушиб сўрашди.

— Кел Умарали, қани, ичкара-га, — дея отаси отни кўчадаги толга боғлаб қайтди.

Раис сўбат орасида сўраб қолди.

— Қассоб бува, ўғилларнинг нечасидан кутулдингиз?

— Кенжа Собирни уйланганига ҳам икки йил бўлди. Ундан ҳам назира кўрдим, оти — Валишер.

Набиранинг росмана Шер бўлсин! — деди раис ниёт қилиб, сўнг: «Анови отангизнинг ери — Юсуф бுவанинг ери бор-ку, ўша буланик беш-олитта томорқа сўраганларга бермоқчимиз. Қарасам, сизда ҳам аз ўғил бор, қатор-қатор неваралар... Бир ҳовлида қисилиб қолбислар деб эшитдим. Колхозда аризангиз йўқ экан. Шунинг учун кенроқ идорага ўтиб, менинг номимга ариза ташаб бўлинг. Бир хўжалик жой берай.

— Баракча топ-ей, Умарали. Ўқш одамнинг боласидан-да. Отанг халқ улуг одам эди. Очиги, бир умр колхознинг кетмон кутариб чиқмаганим учун тилим қисик эди. Лекин кўнгилдаги гапни айтдим. Бир ҳовлида учур отила... биланаркан...

— Ундай деманг. Мана, Саминингиз колхозчиларнинг болаларини ўқитяпти. Иброҳим ҳам колхозда ишлаб қолар, Собиржонингиз далага чиқяпти-ку! Шуну ўзи катта гап.

Эртасига ўша, отасининг отаси-катталарининг еридан ўн уч сотик ер ажратиб берди. Ўқимлик, уч ака-ука хос қилган уй тиклашди. Ўшундан кейин қўшни кераклиги ҳақидаги оливарий йиғинда Иброҳим шаддоқлик қилиб қолди.

— Ким борса бораверсин, аммо мен бор-майман. Истаса, ана, акам, бўлмаса, Собир чиқсин!

У отасининг ҳовлиси ёнидаги элзгинчи йиллари бир амаллаб қара-қавола қилиб кўтариб олган тўрт сотикли тоғина ҳовлида яшарди. Ҳузумзор, қичиб боғи ҳам бор эди. У-ку, кўчиб кетишга, кенроқ жойга чиқшига ичидан жон дора сарса ҳар гап хотини «И-чиб кўрган, қўйиб қолсангиз, сикталиб кўрган чўчимиз» деб унамайтган эди. Ундан сажо чика-вермаган, Собир шартта Иброҳимга қараб: «Агар сен чикмасанг, мен чикаман, — деди. Унинг хотини Юрсуной эса оламини бошига кўтариб роса жанжал қилди.

— Нега энди биз чиқарканмиз? Ана, катта акаларингиз чиқсин, сиз — кенжагоилсиз.

— Учир, овозингни! — Собир шахт билан ўриндан туриб кетди. — Эркаларнинг ишига аралашма.

Отаси «Борган жойиңга униб ўсгин, у ерларини обод қил ўғлим, асли ота жойимиз у ер. Отанинг руҳи шод бўлади», деб унга оқ фотиха берди.

Ха, Собир шунақа чўрткесар. Мана шунга ҳам сал кам ўттиз йил бўлибди. Уқаси ҳам эллини қоралаб қолди. Лекин пул сабил галати нарса экан. Тили, суяги бўлмаса ҳам гоҳида ака-ука орасига совуқчилик солиб кўркан...

— Бунга ҳам беш йил бўлди. Мактабда эди, олдида ўғли Акмал келиб қолди. Хол-ахвол сўрашган:

— Дада, бир маслаҳат билан қолгандин, — деди.

— Хўш, нима экан, юр-чи, — дея ў ўғлини ўз хонасига бошлади.

— Уй олсам дегандим. Жонга тегиб кетди, ётоқхоналарда яшаш. Ишонданан уй бериш — Улим билан тенг.

— Унда қандай оласан?

— Кооператив орқали. Академиянинг «Билим кооперативи»да рўйхат қилишяпти. Дастлабки бадалди тулғанса бўлади, уй беришади, қолгани кейин тулғанаверади.

— Қанча экан ўша бадалди?

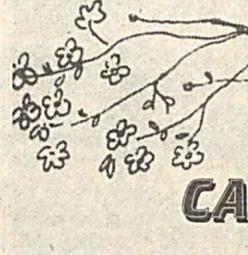
— Икки хонали уйга — икки минг етти юз сўм. — Менда шунча пул йўқ-ку!

— Бошқа бунақа имкон бўлмайди.

— Хмм... Сен уйга боравер-чи... Маслаҳат-лашаримиз.

Уйга боргуна ҳам узок ўлади. Бир кўнгли бу гапқумас ўғлини қелган жойига «Ташкан тилга қувиб солай ҳам деди. Қачон ақл кирар экан-а, унга. Институтин битирганига неча йил бўляпти-ю, уйланишни хилгита келтирмайди. Унинг дастидан қуринганга сўроқ беравериб чарчади. На уятни биллади у. Энди эса шахардан уй олмоқчи. Уй олган, сосияни курсатармикан?... Лекин минг қилса ҳам ўғил-ўғилда, Инжиққили, бир сўзлиги ўзига торган, қилмадан деган ишни қўймайди. Агар у пулни топиб бермаса, ўш топди. Кейин бир умр топиб олиб юради. Шунингдек ҳам оралиб совиғангир бўлиб юради. Шунингдек атайин китиб каттик тагириб юрмоқда. Атайин отан деб орқа қилиб келибди. Ахир у бир томони кичик бўлса-да, барибир амалдор — мактаб директори деган номи бор. Оладиган маошинга қаноат қилмай рўхсат этилган саккиз соатлик дарсни ҳам беради. Ахир, катта оиланинг ташвиши ҳам катта бўларкан. Маоши 270 сўм — мактабдаги энг катта ойлик. Бошқалар 100—150, икки навабт ишлаган муамиллар 200 сўм олади. Емал ичмай йўсга, нақд пул йилда ўғли сўраган пулни бўларкан. Атайинга отан бунча пулни йўсга. Ахир, ўғлининг ўш Тошкандан жойда ишлаб 100—120 сўм маош олади. Тагин уч минг сўм оганининг бир четидан чиқадиган Гўя Олимбой вақча, — Хўш, ўзида йўқ пулни қаердан топсин, қача олсанг, беришинг бор. Истаган кўни кисталган қилиб тенгада туриб олиши ёмон. Хаммадан ҳам — қарздан қурқадди. Тик бошининг эгиб, аллаккимлардан пул сўраш... Яна ким учун — гапқумас шў ўғил учун... Ули-ку олади-кетадди, ёнроқ эса унинг бошида чақил...

АДАБИЁТ

ВА

САНЪАТ

Сўздурки, нишон берур ўликка жондин,
Сўздурки, берур жонга хабар жонондин,
Инсонни, сўз айлади жудо ҳайвондин,
Билким, гуҳари шарифроқ йўқ ондин.
Алишер НАВОИЙ.

Асли табияти шоир инсон Исметулло Йўлдошев 1953 йили Ургант туманининг Қўрғон қишлоғида туғилган. 1976 йил Тошкент Давлат дорилфундузи имтиёзли диплом билан битириб, тергов бўлими прокурори сифатида иш бошлаган. Сўнгра ҳарбий хизматда ҳам Қраснодар ҳарбий прокуратурасида терговчи, 1977-1985 йиллари Нарпай туманлараро прокурори ўринбосари, сўнг прокурор вазифасини бажарувчи, 1985-1999 йилларда Самарқанд вилояти прокуратурасида бош терговчи, алоҳида муҳим ишлар бўйича катта терговчи сифатида фаолият кўрсатиб келди. Аини пайтда Самарқанд шаҳар прокуратурасида терговчи бўлиб ишламоқда.

И. Йўлдошев баркамол иждодкор ҳамдир. У сўнги йилларда «Елғизлик», «Ҳабиб бўлгин менга муҳаббат», «Бунда тонглар кашф этар ўзини», «Армонли дунё» номли шеърй китобларини, «Жаҳолатга қўйилган тузоқ» номли қиссасини chop этирди. Қизил истибоднинг сўнги кунларини ақс этирувчи «Қабохатга қўйилган тузоқ» видеофильми унинг сценарийси асосида суратга олинган. Қўйида ҳуқуқшунос-иждодкор шеърларидан бир нечасини Сиз азиз муштарийлар ҳуқмига ҳавола этамиз.

● **Улуғ зотлар ҳаётидан ШОҲ ВА ШОИР**

● Бобур гоят дилбар шахс, уйғониб даврининг тилик ҳукмдори, мард, ташаббускор инсон эди, у санъатни, адабиётни севади, ҳаётдан лаззатланадиган севади.

Жавоҳарлаъл НЕРУ.

● Бобур қалб ўтига йўғириб яратган маданий мерос бугунги сернур авлодлари баҳраманд қилгани сари унинг ана шу иккинчи умри ҳам қоронги тунлардан кейинги ёруғ кунларда астойдил обод бўляпти.

Пиримқул ҚОДИРОВ.

АДОЛАТ ТАХТИ

Адолат тахтида ўтирса ноқас, Халол қўлин кесиб, мард қўзин ўяр, Шатранж ўйнар бунда ҳасад ва ҳавас, Имонсиз ўз танин минг рангга буйар.

Муҳаббат макридан ясаб қўғирчоқ, Пистирма қўйди дўстлар дўстига.

Тиллар ҳам шунчалдиқ бирон ва олчоқ, Ўлтироқ тўн ёнар сўзинг устига.

Хавт жанг майдони улоқ чопар халқ, Оқизни ямламои ютар ёсуман.

Умид тандирига қулча ёнар халқ, Тақашин кутади бу қора туман.

Кўмдай уваланар бўҳтон тоғи ҳам, Ҳақиқат пойда янчилар зўрлик.

Ҳақни енга олмас бирор муттаҳам, Ҳақни қўлмайди ёмғир, қор, ҳўрлик.

МАРДЛАР КўПАЙСА...

Мушки анбар ўсган жойлар кўп яхши, Ул офтоб нигоҳли ойлор кўп яхши. Яхшилар юзидга жаннат ифори — Яхшилар улғайган жойлар кўп яхши.

Ордадан бир эмас, икки йил ўтди. Уғли пулни қайтармади. Бунинг ўрнига қиллоққа кам келиш бўлиб қолди. Ҳар замонда қелганда албатта ўша кўни уқасининг ўғилларидан бири чопар бўлиб уйга келарди. Бир гал ҳам шундай бўлди. Собирнинг иккинчи ўғли Мухтор сўроқлаб қелганда Акмал уйда йўқ эди.

— Хў-чи, хў-чи, — дея тўтила-тўтила гап бошлади Мухтор. — Акмал акамнинг пули бўлса берааркан. Отам юборди.

Унинг чапақай жаҳли қичиб кетди. Акмал-ку — одам эмас. Билади, ҳалиям у пулни қайтаршига қодир эмас. Шунақа кўйдиги бола қичиб қолди у. Бу ердаги ташвишларни қўйиб ўзининг Тошкандда юрганга отмай, тагин уқасининг олдига юзини шуват қилди. У ичкариги уйга кириб кетди-да, шифорердан хозирги олиб қелган йўлиги билан таътил пулини чиқариб, Мухторга узатди.

— Ма, отанга элтиб бер — олти юз сўм. Буваминг ўзи берди дегин. Аммо қолганини Акмал акадан олсин. Энди меникига элчи жўнатишни бас қилсин! Уқдинми?

Ха, Мухтор пулни олди-ю юргурчана ҳовлидан чиқиб кетди.

Пул жигардан тўтилади, деганлари рост экан. Шундан кейин уқаси одам жўнатишни бас қилган бўлса-да, кўча-қўйда қўришганда совуқ сўрашиб юрди. Жигардан бўлган пул ака-уқадек жигарларни беғоналади. Бир кўни Собир яна йўлда хар галидек совуқ сўрашиб ўтиб кетаётганди, чақариб уни тўхтади.

— Э, бола, — деди велосипедидан тушиб, — умрингга пул қўрмаганмисан?

— Ака, ахир ўзингиз ўйланг, бир йил эмас, уч йил ўтди. Орада беғона бор — хотиним...

— Э, хотининг галига кирмай ўл! Акмал ҳам беғонамас сенга. Мануна қўйин-қистовга оласан?

Собир индамади. Бироқ орадан уч ой ўтиб ўзи кириб келди.

— Ака, узр, хафа бўлманг, Мухторни уйлантираётганимдан хабарингиз бор. Эртага бозордан келин томонга семизроқ бир қўчор олмоқчи эдим. Сал пулдан сиқилиб турибман.

Унинг тагин жаҳли қўзиди. Лекин бу гал дардини ичига ютди. Бир — ўғли, бири — иниси. Қайси баржомини тилшаса ҳам оғриди. Шундоқ ҳам шу пул ўлтурин деб, Собир билан анчанаму нари-берига бориб қолди.

— Юр, — деди у уқасини бостирма томон бошлаб. — Ана, қўрада бир қўчор турибди, ёқса олавер.

Уқаси аввалгига буну ҳазил деб ўйлаб анграйиб тураверди.

— Бор, Тешавой акагни айтиб чиқ, даллол, бозорни билади. Пулини пичиб берсин, — деди у.

Қўчор уч юз сўмга баҳоланди. Собир уни етаклаб кетаркан, ақал юраги бир тутам бўлиб, ўлдирган росманга қўнгли қолди. Ниҳат қилиб, қўлни Акмалнинг тўйига муҳаббат билан берди. Наҳотки, акага уқасини оқибати шу бўлса... Дибнат қолмабди ўзи бу дунёда...

Кейинроқ Акмал келди. Уй олибди, оғзи-қулғида. Ундан бахтиёр одам йўқдек. Пича пул ҳам топиб келибди.

— Мана, дада, беш юз сўм, — дея ўғли унга пулни узатди.

— Қаердан олдинг? — деди у босиқ оҳангда пулни олишни ҳам, олмаслиқни ҳам билмай. Аммо ичидан бир хурсанд бўлди.

Уни нотўғри баҳоланган экан. Уч юз сўмдан қайтиб беришди. Қолган икки юз...

Акмал жимиб қолди.

— Уғилларингми? — ўғлини ҳам туршидан жаҳли қичиб кетди, унинг.

— Хордик кўнлари мардикорликка чиққим. — Акмал чўддек қизариб ерга қаради.

— Мехнатнинг айби йўқ, — деди у, сўнг ўғли узатган пулни олиб, санаб ҳам кўрди. Кейин пулни дастурхоннинг бир четига қўйди-да, уйга кириб юз сўм олиб чиқиб, боғи пулларга қўйиб юзи беришиб Акмалга қаради.

— Мен бу пуллари олиб бор-да, ўзинг, ўз қўлинг билан амакингга бериб кел. Собирнинг туркўни қўришга тоқтатим йўқ. Қолганини бериб қўйганман, — деди.

Акмал пулни бериб келди. Оқшом дастурхон атрофида ўғли билан ораларида ҳеч гап ўтмагандек уч-ёқ-ёқдан мириқиб сўхбатлашиб ўтиришди. Яқин орада сира бунақа дилдан ёзилиб гаплашмагандинлар.

— Эртага қайтаман, дада. Манави икки юз сўмин олиб қўйинг, рўзгорга ишлатарсиз. Хозирча менга керакмас, деди ўғли сўхбат сўнгиди.

— Қеракмас, олавер, — деди у ўғлини қўлини итариб. — Лекин билиб қўй: унга бола бир отани боқолмайди. Аммо бизни уйланингин учун раҳмат! Бу пулга янги уйингга бизнинг номдан ул-були олсансан, Узок жой — биз боролмасак...

Яқинман олманган экан. Уни йўқлаб бориш насиб қилмади. Аслида кўнлида бор эди. Энди насиб қилганим йўқми, ҳудуд билади. Лекин шу ошларини деб уқаси Собир билан ораларидан ола мушук ўтиб қолгани яқши бўлмади-да. У-ку ўғли уй олган, унинг хурсандчилигини қўриб, орадаги гина-қудуратларини унутиб юборди. Лекин Собир унутдимикан? Эки... Наҳотки, уни қай аҳволда ётганини эшитмаган... Эшитмаган бўлиши мумкин эмас... Унда нега бир кўриниб кетайи демайди?! Аслида Собир бегубор йигит, лекин хотинининг тили узун. Уларниқига пул учун элчи жўнатиш ҳам шу хотиндан чиққан... У эса бекорга уқасидан ўпкалаб юрибди.

Ақли идрок ила яшаса хар кас, Муродга етгайдир бўлмаса ноқас.

Яхшини ҳеч кимга зарари тегмас — Шуул боис номардаг ҳеч буйин эгмас.

Фозил устозлар этагидан тут, Яхши-ёмонлиқни ўшлардан кут.

Хар итга қасдлашиб ўтган умр хайф — Керагин сақла-ю, қолганин унут.

Биров молдай қўпол ҳамда зоти паст, Фарзанд юмшоқ феъл, хушрўй сержак.

Бу ҳикмати сирини нодон эрданмас — Тадбиркор онадан сўрамоқ керак.

Ёвузлик фитнадан дил бўлур хира, Ноқаслар отгайдир тўҳмат тошини.

Бу ёлгон дунёда қўрмайлик сира, Мағрур инсонларнинг эгик бошини.

Улимни ўйлаган хар етук инсон, Тирйиклик қадрига етгайлар шодон.

Бул кўна дунёнинг ҳикмати шундоқ — Ҳаёт билан ўлим доим ёнма-ён.

Тақдири азалининг буйруғи шундай, Қанча уринмагин доим бири кам.

Бандани жонини ололмас банда — Сабабсиз тонг отмас, отмағай кун ҳам.

Дунёни кўрқидир сахий инсонлар, Ҳасислик, тубанлик энг оғир иллат.

Қўли очикларни олқағай Тангрим — Мардлари қўпайса юксалар миллат.

Исметулло Йўлдошев.

ОНА ҲАҚИДА ҚўШИҚ

Онажон, онажоним, онажон доногинам
Юзингиз — гул, беғуборсиз, поксиз — фаришта,
Тангрим сизга, мабадқордир хар он, хар ишда,
Изингиз — гул, саранжому доим саришта,
Оналарнинг онасисиз, онажонисиз,
Фарзандларнинг меҳрибони, жонажонисиз.

Сиз Тўмарис, Нодирасиз, аъло бўлгансиз,
Оналарнинг онасисиз, онажонисиз,
Фарзандларнинг меҳрибони, жонажонисиз.

Ўстиргансиз дилбандим деб, силаб-сийпалаб,
Гард юқтирмай, ювиб-тараб, гулдай папалаб,
Меҳр бериб, суйиб, қучиб, ўпиб эркалаб,
Оналарнинг онасисиз, онажонисиз,
Фарзандларнинг меҳрибони, жонажонисиз.

Баҳтимизга, онажонлар, омон бўлинглар,
Далда бериб, белимизга дармон бўлинглар.
Изат-ҳурмат сизларники, даврон суринглар
Мажонларнинг онасисиз, онажонисиз
Фарзандларнинг меҳрибони, жонажонисиз.

Улуғ зотлар, даҳоларга она бўлгансиз,
Шоҳларга ҳам йўл кўрсатиб, доно бўлгансиз,

Мамажон ХОЛИҚОВ.

Нодир битиклар

ОЛОВ КўЙДИРОлмаган КИТОБ

«Авесто» — буюк маданиятимиз, қадимий давлатчилигимиздан бизга ва келгуси авлодларга дарак етказувчи ўлмас асар. Тарихий обида, адабий ёдгорлик. Унинг эраминдан аввалги биринчи минг йилликда пайдо бўлгани ҳақида ёзма маълумотлар бор. «Авесто»нинг матни кўп бор йўқ қилинган, ёқилган, қўмилган. Абу Райҳон Беруний «Осор ул-Боқия» асарига ёзади: «Доро Подшонинг хазинасида «Авесто»нинг 12 минг терига зарҳал билан битилган қўлёмаси сақланган. Искандар Зулқарнайн оташпарастрлар ибодатхонасига ўт қўйиб, руҳонийларни ўлдирган, қўлёмани ҳам ёқиб юборган». Араб истилоси даврида ҳам «Авесто»нинг қисмати фожияли бўлди, асар гайридин (зардуштий)ларнинг нодир китоби сифатида таққиланди.

Шеър сурури дилин сеҳрлаганда...

Чиндан ҳам уни аждодларимиз нодир деб билмишган. Уни ўқиб билан биргалликда ёд олиш, ҳамшира таққорлаб юриш зарур эди. Бу буюк асарнинг таъқиблардан омон қолиб, бизнинг замоналарга етиб келишида яна шу ёд олишини ахамияти бўлди. Уни неча марта йўқ қилган бўлса-лар, ундан кўпроқ дафъа қайтадан тикланаверган. Чунки илмининг, тарихнинг ва маънавиятнинг буюк даҳолари уни сўзма-сўз, харфма-харф ёд билардилар.

«Курён» — Оллоҳнинг сўзи, тенги ва тисмонли йўқ китоб. Нақл қилдиларки, Имом Фаззольий замоналарига қадар Оллоҳга ва унинг Расули Мухаммад алайҳиссаломга иймон келтирган барча мўъмин-мусулмонлар кўржиб яшар эканлар. Бунинг боиси шу бўлганки, «Агар «Курён»ни йўқ қилиб қўйсанг, биз уммати Мухаммадиянинг холи нима кенадим?»

Имом Фаззольийнинг олим бўлиб донг чиқаришлари ана шу саволга жавоб бўлган ва барча ахли мўъминнинг таққилари барҳам қилиб қўйилди. Негаки, «Мана

ХИКМАТ

● Қалъа ёки уй девори олтинми, кумушми, илон, чаён каби заҳарли ҳашорат борми-йўқми — деворлар бузилмасдан туриб билинмайди, шунинг каби инсоннинг қалби деворида гўзал ёки ёмон ахлоқ ўрин олганлиги текширилмасдан туриб маълум ва ошқор бўлмайди.

Жалолиддин РУМИЙ.

● Ижод аҳли «қийин» деган сўзни мутлақо миядан чиқариб ташлаши керак.

Г. ЛИХТЕНБУРГ.

ПЕШОНА ТЕРИ

(Хикоят)

Бир одамнинг ўғли ишқмас эди. У фарзандини меҳнатсеварликка ўргатмоқчи бўлди. «Ўз кунингни ўзинг қўргин», — деди. Бола иш ахтариб кетди, лекин меҳнатга бўйин ёр бермай кечгача саланглаб юрди-да, кечкўрун бўшашиб уйга қайтиб келди. Бечора онаизор раҳми келиб, унинг қўлига бир танга тутказиб: «Отангга бер», — деди. Отаси тангани ёниб турган ўт ичига отди. Бола пинагини бузмай ўтираверди. Бу воқеа иккинчи кўни ҳам такрорланди. Учинчи кўни бировага мардикор тушди, кечгача қора терга ботиб ишлаб, атиги бир танга топди. Уни қўярга жой тополмай гоҳ липпасига қистирар, гоҳ қўлига олиб томоша қиларди. отаси бу тангани ҳам олди-да, ўчоққа улоқтиргандай бўлди. Қараса, фарзанди ўзини оловга урмоқчи, тангани олмоқчи. Шунда ота: — Ҳай, ҳай, тўхта, ўчоққа тош отдим. Мана пулинг, — дея тангани ўғлига қайтариб берди. — Ана қўрдингми, — деди ота, — пешона тери билан топиладан нарса шунақа азиз ва қадрли бўлади...

Янги асарлар

Раис сўбат орасида сўраб қолди.

— Қассоб бува, ўғилларнинг нечасидан кутулдингиз?

— Кенжа Собирни уйланганига ҳам икки йил бўлди. Ундан ҳам назира кўрдим, оти — Валишер.

Набиранинг росмана Шер бўлсин! — деди раис ниёт қилиб, сўнг: «Анови отангизнинг ери — Юсуф бுவанинг ери бор-ку, ўша буланик беш-олитта томорқа сўраганларга бермоқчимиз. Қарасам, сизда ҳам аз ўғил бор, қатор-қатор неваралар... Бир ҳовлида қисилиб қолбислар деб эшитдим. Колхозда аризангиз йўқ экан. Шунинг учун кенроқ идорага ўтиб, менинг номимга ариза ташаб бўлинг. Бир хўжалик жой берай.

— Баракча топ-ей, Умарали. Ўқш одамнинг боласидан-да. Отанг халқ улуг одам эди. Очиги, бир умр колхознинг кетмон кутариб чиқмаганим учун тилим қисик эди. Лекин кўнглидаги гапни айтдим. Бир ҳовлида учур отила... биланаркан...

— Ундай деманг. Мана, Саминингиз колхозчиларнинг болаларини ўқитяпти. Иброҳим ҳам колхозда ишлаб қолар, Собиржонингиз далага чиқяпти-ку! Шуну ўзи катта гап.

Эртасига ўша, отасининг отаси-катталарининг еридан ўн уч сотик ер ажратиб берди. Ўқимлик, уч ака-ука хос қилган уй тиклашди. Ўшундан кейин қўшни кераклиги ҳақидаги оливарий йиғинда Иброҳим шаддоқлик қилиб қолди.

— Ким борса бораверсин, аммо мен бор-майман. Истаса, ана, акам, бўлмаса, Собир чиқсин!

У отасининг ҳовлиси ёнидаги элзгинчи йиллари бир амаллаб қара-қавола қилиб кўтариб олган тўрт сотикли тоғина ҳовлида яшарди. Ҳузумзор, қичиб боғи ҳам бор эди. У-ку, кўчиб кетишга, кенроқ жойга чиқшига ичидан жон дора сарса ҳар гап хотини «И-чиб кўрган, қўйиб қолсангиз, сикталиб кўрган чўчимиз» деб унамайтган эди. Ундан сажо чика-вермаган, Собир шартта Иброҳимга қараб: «Агар сен чикмасанг, мен чикаман, — деди. Унинг хотини Юрсуной эса оламини бошига кўтариб роса жан

АЁЛ БОЙЛИГИ

Сарвари олам Мухаммад Алайхиссалом марҳамат қиладилар:

- Сизларнинг яхшиларингиз ўз ахли аёлига хушмуомалада бўладиганларингиздир.
• Аллох таолонинг оғир ва бандлари бўлган хотинларни уриш эркакларнинг иши эмас.
• Гўзаллик ила мадх этилувчи хотин гўзал эмас, балки тарбияли хотин гўзалдир.
• Хотинларнинг жилмайиб кулишлари нақадар ёқимли бўлса, қийқириб кулмоқлари шу қадар ёқимсиздир.
• Эрларнинг уйда ўтиромоқлари, хотинларнинг кўчада юрмоқлари фақирлик келтиради.
• Болаларни қўриб оналарининг илму одобини, иймонини, онгини англаймиз.
• Бир хотиннинг бойлиги эрининг муҳаббатидир.
• Аёлларга эркаклар ўз тутишган ола-синглилари каби муносабатда бўлишлари керак.
• Қачонки эр хотинга ва хотини эрига қараса, Аллох таоло ҳам уларга раҳматли назари билан қарайди. Борди қафтини қафтига қўйса, бармоқлари орасидан гуноҳлари дув-дув тўкилади.

— Чимёнда дам олиш ҳамиша меҳнатга ҳамдам. Шоназар ИБРОХИМОВ олган сурат

Келинг, бир кулай-шайлик! Мен сиздан кеңирим сўрашим керак. Менинг тавуғим гулларингизни пайхон қилиб ташлабди, — деди кўшнни. Кеңирим сўрашни ҳожати йўқ, менинг итм тавуғингизни гажиб қўйибди, — деди иккинчиси. — Ундай бўлса ҳаммаси ҳўйида экан, ҳали итингизни бехосдан машина билан босиб юборганим.

Сўранг, жавоб берамиз НОГИРОНЛИК НАФАҚАСИ ҚАНДАЙ Тўланади?

— Ҳурматли муҳаррир! Мен анча вақтдан бери хафақонлик хасталигига йўлиққанман. Аммо ногиронлик нафақасига чиқмаганман. Бундан ташқари, болаликдан оғи оқайдиган қўшим ҳам бор. Бизлар ногиронлик нафақасини олишимиз мумкинми? Бунинг учун қаерга мурожаат қилиш керак? Тўғрун СОДИКОВ, Жиззах вилояти, Галлаорол тумани.

- Маълумки, айрим касаллик тез чекинса, баъзи ҳолларда беморни узоқ даволашга тўғри келади. Айрим кишилар вақтинча ёки узоқ муддат ногирон бўлиб қоладилар. Мазкур муаммони тиббий-меҳнат экспертиза комиссияси (ТМЭК) ҳал қилади ва ҳужжатларини расмийлаштиради.
Бизнингча, кўпчиликни қизиқтирадиган масалалардан бири ногиронлик сабаблари ва турларидир. Беморларда касаллик ёки нуқсонлар тўғрисида қўрилган кейинги касаллик ва жароҳатлар туфайли келиб чиққан бўлиши мумкин. ТМЭК меҳнат қобилиятини аниқлаш учун 16 ышгача бўлган болаларни тиббий даволаш поликлиникасида ВКК, яъни тиббий консултация комиссияси қўриб чиқади.
Энди қўйидагиларга эътибор қилинг:
1. 16 ёшдан кейин ТМЭКга тақдим қилинган беморлар ёшдан қатъий назар касаллиги ёки тиббий нуқсонлиги 16 йшгача бўлган бўлса, «Болаликдан ногирон», деб ҳулоса чиқарилади.
2. Ишчи-хизматчи, жамоа ҳўжалиги аъзолари иш жараёнида ёки ўқш даврида касаллиги касбига боғлиқ бўлмаган ҳолда ногирон бўлмаса, ногиронлик «Умумий касаллик бўйича» дейилади.
3. Ишчи-хизматчи, жамоа ҳўжалиги аъзоларида узоқ муддатли касбига боғлиқ зарарли моддалар туфайли зарарланиш ёки шу касбига тааллуқли саломатликдаги ўзгаришлар ногиронликка олиб келса, «Касб ногиронлиги» профпатолог врач ҳулосаси ва касб касалликлари институти тасдиқлагандан сўнг ТМЭКга юборилиши лозим.
4. Ишчи-хизматчи ҳўжалик аъзоларида иш жойида бахтсиз ҳодиса туфайли ногиронлик пайдо бўлса, «Меҳнатда майибланиш» ногиронлиги ҳисобланади. Бахтсиз ҳодиса содир бўлган куни Ф-Н-1 нуқсаси тўлдирилиб, уни корхона бошлиғи ёки муҳандиси тасдиқлаши керак. Сўнг ҳужжатлар ва беморлар ТМЭКга тақдим этилади.
Ногиронлик 1, 2, 3-группалар билан бериледи. Муддатсиз, 1 йил ва 2 йилга белгиланади.
1-группа ногиронлиги бемор саломатлигининг ёмонлашиши кўчаганлиги, доимо ўзгариб ёрдамига муҳтожлиги учун бериледи. У махсус яратилган шароитда ишлаши мумкин. Буларга икки кўзи қўрмай қолганлар ёки оғир анатомик қусурлари борлар киреди.
2-группа ногиронлик сурункали касаллик, жароҳат туфайли меҳнат фаолияти узоқ муддатга ёки бутунлай йўқотилса ва ўзга ёрдамга муҳтож бўлмаса бериледи. Уларга махсус шароитда ишлашга рўхсат этилади.
3-группа ногиронлик доимий ёки узоқ муддатли меҳнат қобилияти қисман йўқотилганда бериледи. Ногиронлик эркакларга 60 ёшдан, аёлларга 55 ёшдан кейин ёки ногиронлик маълум вақт ўтганидан кейин муддатсиз белгиланади.
Муддатлар дастлаб 1-группаларга 2 йил, 2-3-группаларга 1 йил белгиланади. Чернобилда қатнашганларга эса 1, 2-группаларга муддатсиз, 3-группаларга 5 йилга белгиланади.
ТМЭК ишлаётган пайтда шу бемор меҳнат қилаётган корхондан вакил ва даволаётган врач иштирок этиши лозим.
Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 17 июль 328-қарори ва Ижтимоий таъминот вазирлигининг 1992 йил 27 августдаги қарорига қўра, 34 кишидан ортиқ ишчи ишлаётган корхона, ҳўжалик 3 фойз ишчи ўрнини ногиронлар учун ажратиши шарт.
Ногиронлар қўнун билан таъқиқланмаган яққа тартибдаги ва ўзга меҳнат фаолияти билан шуғулланишлари таъминланади.
Ногиронлар билан меҳнат шартномаси тузишдан ёки хизмат юзасидан уни қўри лавозимга кўтаришдан бош тортиш, маъмурият ташаббуси билан ишдан бўшатиш, ногиронлиги учун ўз розилигисиз бошқа ишга ўтказишга йўқ қўйилмайди.
ТМЭК ҳулосасига қўра, унинг саломатлиги касб ва вазифаларини бажаришга тўқсиклик қилган ёки бошқа кишиларнинг саломатлиги ва меҳнат хавфсизлигига таҳдид қилган ҳоллар бундан мустаснодир.
Ногиронлар учун иш жойлари ажратишлигини таъминламаган, уларни ишга жойлаштиришдан бўйин товланган корхона, муассаса ва ташкилотлар раҳбарлари, давлат ҳўкимияти маҳаллий идоралари қўнунларда белгилаб қўйилган тартибда ногиронларни ишга жойлаштириш ва уларга моддий ёрдам курсатиши билан боғлиқ ҳаражатлар ўрнини қоплайди.

Уқинг, бу қизик БАЛИҚҚА — БЕҲИ, ЎҚОТАРГА КАРАМ КЕРАК

Мутахассисларнинг фикрича, ҳар хил бурж остида туғилганлар ўзига хос витаминларни, хусусан ҳар хил озиқ-овқатларни истеъмол қилишлари талаб этилади. Масалан, ТАРОВСИ буржи остида таваллуд тоғланган кўпинча А ва Е витаминларига эътиб севадилар. Улар асосан балик, туғум, гурч, пшено, гречка, анжир, шитрус мевалар, бодиринг, салат, редиска, лавағи, ёнғоқ истеъмол қилишлари тавсия этилади. ҲАЕН буржида туғилганларга эса биринчи навбатда В, С, Е витаминлари лозим. Озиқ-овқат масаласига келганда кўпроқ гўшт, мол жигари, редиска олхўри, сут истеъмол қилгани маъқул.

ЎҚОТАР буржи остида туғилганларга С ва Е витаминлари кўпроқ керак. Озиқ-овқатлардан кўпроқ қўқа, яъни, петрушка, сельдерей, салат, базилик, дужжаки экинлар ҳўсали, янги мевалар, карам ейиш, кўпроқ сўт ичиш тавсия этилади. ТОҒЭҶИСИГА А С ва Е витаминлари даржаси Бунинг учун кўпроқ гўшт, қатиқ, макарон маҳсулотлари, сабзавотлар, олхўри, петрушка, сельдерей ёғи маъқул. КОВҒА буржи остида туғилганларга эса С ва Е витаминлари кўпроқ даржасида. Илоҳи борича асал, лимон, олма, қатиқ, қўжатлар, ўсимлик мойлари, какао, соя, гречка, кашаси, нўҳаддан кўпроқ истеъмол қилинг. БАЛИК буржидидагиларга Е, Д ва С витаминлари, озиқ-овқатлардан, мол жигари, гречка, наъматак, ёнғоқ, редиска, беҳи, олма, узум керак бўлади.

Саҳҳисоб

— Фозилжон Ҳайдарович! Республикада мустақиллик йилларида ҳамма соҳада муайян таърибалар орттирилди. Бозор иқтисодийга ўтишни ўзига хос йўналишлари шўрланди. Ўқинг-чи, ўтган йиллар мубайнаш Ҳашимовнинг ҳўжалик суди қоронғилар муассасалар, ташкилотлар, шўнундек, таъдбиркорлар ўртасидаги иқтисодий соҳасида ва уни бошқариш жараёнида вуҷудга келган ҳўжалик низоларини ҳал этиш борасида қандай таърибалар орттирилди? — Мустақиллигимизнинг ўтган йилларида ҳўжалик судлари ҳўжалик низоларини қўриб чиқиш соҳасида муайян таърибалар орттирилди. Бу нарсани қабул қилаётган қарорлари ва уларнинг ижросини таъминлашда айниқса яққол кўзга ташланмоқда. Шўнунг учун ҳам фуқароларнинг ҳўжалик судларига ишончлари, ҳўрмат ва эътиборлари тобора ортиб бормоқда. Бу нарсани ҳўжалик судига келиб тушаётган аризалар ва бошқа хил хат-хабарлар сонининг йилдан-йилга ортиб бораётганда ҳам кўзга ташланади. Агар 1999 йилда шаҳар ҳўжалик судига таъдиркорлар ва юридик шўхлардан 9018 та ариза келиб тушган бўлса, ўтган йили бу кўрсаткич 11447 тага етди. Натияжада шаҳар ҳўжалик судида ҳар бир иш кўнунда ўртача 252 та ҳўжат, (ҳал қилив қарорлари, ажримлар, қарорлар, суд буйруқлари, ижро варақалари, хабарномалар, хатлар) жавобгар, даъвогар ва турли ташкилотларга юборилди.

қўриш учун тегишли бўлмаганлиги сабабли туғатилган. Масалан, «Алишер Навоий Интернейшнл» қўша корпорацияси «УЗАИГ» суғурта компаниясидан ер қимирлаш натижасида келтирилган зарарни қоплаш учун 78180 АҚШ доллари миқдоридида суғурта тўловини ундириш ҳақида даъво аризаси билан ҳўжалик судига мурожаат қилган. Аммо даъво аризаси мазмунан қўрилаётган пайтда таърибалар ўртасида қўлишув битими тузилган ва суғурта тўловининг миқдори 19500 АҚШ доллари миқдоридида баҳоланган. Суд қилишув битимини тасдиқлаб, иш юритишни туғатган. Еки «Сарбоз-Вет» хўсусий корхонаси «Узбекинефт» миллий компаниясидан ўзари туғилган пуғрат шартномасини буғзатиши боис вуҷудга келган 186459 сўмлик қарзини ундириш ҳақида даъво аризаси билан судга мурожаат қилган, лекин суд мажлисида даъвогар ўз даъвосидан воз кечганини билдириб, судга шу мазмундаги хатини тақдим қилган. Суд эса бундай воз кечиш қўнунга хилоф эмаслигини инобатга олиб, уни қабул қил-

нинг февраль ойда 1373333 сўмлик иш бажарган. Шартномага қўра иш бошлангунга қадар жавобгар даъвогарга қўрилишининг техник ҳўжатларини, лойиҳа-смета ҳўжатларини бериши, суғра эса ишни бошлаши керак бўлган. 18-сонли колонна эса бунга амал қилмасдан, қўрилиш-монтаж ишларининг осидрилиш индексини жавобгар билан қилишмасдан, олдидан тўлов амалга оширилмасдан, ишни бошлаб юборган. Ундан ташқари жавобгар шартнома суммасининг 20 фойзини олдидан тўлов сифатида, қолган қисмини эса иш қабул қилинган 3 кун ичидида тўлаши керак бўлган. Бажарилган иш 1999 йилнинг февраль ойида қабул қилинган бўлса-да, иш ҳали туғилмаган. Даъвогар судга деярли бир йилдан сўнг мурожаат қилган. Даъво талаби 1540427 сўмлик асосий қарз ва 69659 сўмлик пеняга, жами 1610086 сўмга қаноатлантирилса-да, узоқ вақт давомидида кредиторлик ва дебиторлик қарзларига йўқ қўйилганлиги шартномавий ва тўлов интизомни буғзатганлиги учун суд иккала тараф раҳбарларининг ва бош ҳисобчиларининг ҳар бирини энг кам ойлик иш ҳақининг 10 баравари миқдоридида маъмурий жавобгарликка тортирди. — Раис жаноблари, шаҳар ҳўжалик суди қарорларининг ижроси ҳақида маълумот берсангиз? — Ҳар қандай қарор ҳам ижроси билан қўнун. Акс ҳолда унинг фойдасидан зарари кўп бўлади. Шўнунг учун ҳам шаҳар ҳўжалик суди ўз ишнини ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ҳўжалик судларининг қарорлари ижросини таъминлашга оид чора-таъдирлар туғрисида»ги фармони асосида ташкил этиб, муайян ютуқларни қўлга киритмоқда. Бунда шўбасиз шаҳар ҳўжалик суди, прокуратураси, солиқ бosh бошқармаси ҳамда Марказий банкнинг шаҳар бosh бошқармаси раҳбарлари ва мутахассисларидан иборат комиссиянинг роли катта бўлди. — Ўтган йили шаҳар ҳўжалик судида ҳал қилинган ишлар бўйича даъвогарлар ўз фойдасига 31 миллиард сўмдан зиёдор қарзини ундириб бериши сўранган бўлса, суд жавобгарлардан 22,5 миллиард сўмин ундириб беришга қарор қилди ва ундирилди. Бу кўрсаткич 1999 йилгига нисбатан икки баробар юқоридир. — Яқинда шаҳар ҳўжалик судининг ХХ асрининг сўнги йиллидаги фаолияти яқунлари муҳоама қилинган йиллиги бўлиб ўтди... — Бу йилгиликда фўят ишчиларнинг ваъзидида, ўз-ўзини танқид рўхида ўтди. Унда туғилган таърибалар умумлаштирилди, йўқ қўйилган камчиликлари белгиланади ҳамда ХХ асрининг биринчи йиллида амалга оширилмаган барча ишлар режаси белгилаб олинди.

ҚОНУН ҲАМИША УСТУВОР

Тошкент шаҳар ҳўжалик судининг раиси Фозилжон ОТАҲОНОВ билан мусоҳаба

— Даво аризаларининг қайтариллишига кўпчилик ҳолларда даъвогарларнинг қўнун ҳўжатларини яқши билмасликлари, ҳўжатларни расмийлаштиришга лойиҳадик билан муносабатда бўлишлари, қорхоналарида юридик хизматнинг яқши йўлга қўйилмаганлиги, ҳаттоки умуман юрист лавозимининг йўқлиги ҳам сабаб бўлмоқда. Лекин баъзи ҳолларда судга доимий равишда мурожаат этиб турадиган ташкилотлар, вазоклат ҳам бундай камчиликларга йўқ қўйилиши ачинадди ҳолдир. Масалан, ўтган йили Тошкент шаҳар ҳўжалик суди томонидан Миробод туман ҳўкимиятининг 98 та, Шайхонтоғру туман ҳўкимиятининг 36 та, Мирзо Улўғбек туман Давлат солиқ инспекциясининг 17 та, «Тошсиккуваст» ишлаб чиқариш бирлашмасининг 29 та, «Тошкент шаҳар телефон тармоғи» ёки турдаги акционерлик жамиятининг 23 та ариза ва даъво аризалари тегишли тартибда расмийлаштирилмаганлиги сабабли қайтарилган ёки қабул қилиш рад этилган. Аксарият ҳолларда даъво аризаларининг нусхалари иккинчи тарафга юборилмаганлиги, вазоклат шўх томонидан изоландиманглиги ёки давлат божи тегишли миқдорда тўланмаганлиги сабабли даъвогарларга қайтарилган. Мисол учун «Спасение В. В.» масъулияти чекланган жамияти 2-сонли ҳўжалик ҳисобидида қўрилиш-таъмирлаш бошқармаси жамоа қорхонасидаги 2 265 172 сўмлик асосий қарзини ва шўнча сўмлик пеняни, жами 4,5 миллион сўмини ундириш тўғрисида ҳўжалик судига даъво аризаси билан мурожаат қилган. Аммо даъвогар асосий қарзга

ган ва иш юритишни туғатиш ҳақида ақрим чиқарган. — Ўтган йили қўрилган ишлардан қанчаси юзасидида апелляция шикоятга берилди? — 2000 йилда шаҳар ҳўжалик судида қўрилган ишлардан 490 тасида апелляция шикоятга берилиб, улардан 383 таси иш юритишга қабул қилинган, 107 таси қайтарилган. Апелляция бoshқисмида қўрилган 334 та ишдан 194 таси кўнунда қолдирилган, 77 таси (биринчи бoshқисмида қўрилган ишлар умумий сонига нисбатан 0,7 фойзи) ўзгартирилди. Бекор қилинган ва ўзгартирилган суд ҳўжатлари сонини 1999 йилдаги қараганда 56 фойздан 42 фойзга камайдди. — Ўзбекистон Республикаси Олий ҳўжалик судининг қасасига бoshқисми суд томонидан шаҳар ҳўжалик судининг 268 та иши қўрилган, шўндан 163 таси ўзгартирилди қолдирилган, 81 таси бекор қилинган ва 24 таси ўзгартирилган. — Кўриб чиқилган ишларнинг 3092 таси фуқаролик-ҳўқуқий муносабатлардан, 6728 таси маъмурий-ҳўқуқий муносабатлардан келиб чиққан низоларнинг, 677 таси банкротлик тўғрисидаги ишларни ташкил қилган. — Низоларнинг келиб чиқишига асосий сабаб нимада? — Бундай низоларнинг кўпчилиги шартномасий мажбуриятларни бажармаслиқ оқибатида юзага келган. Бозор иқтисодий шўроитида шўнчакоқлар барча мулк шўхлидаги қорхоналар ва ташкилотлар ҳамда таъдиркорлик ўртасидаги иқтисодий муносабатларни ўрнатувчи асосий ҳўқуқий ҳўжат эканлиги Фу-

қарзини ва 5744292 сўмлик пеняни, жами 19699091 сўмини ундириш тўғрисида даъво аризаси билан судга мурожаат қилган. Суд даъво талабини тўлиқ қаноатлантириш билан бирга хўсуий ақрим чиқариб, шартномавий интизомга риоя этилмаганлиги оқибатида қорхонасига зарар етказганлиги учун қорхонанинг раҳбари ва бosh ҳисобчисини моддий жавобгарликка тортирди. — Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1995 йил 12 майдаги «Халқ ҳўжалигида ҳисоб-китоблар ўз вақтида ўтказилиши учун қорхона ва ташкилотлар раҳбарларининг масъулиятини осидриш борасида чора-таъдирлар туғрисида»ги ва 1996 йил 24 январдаги «Тўлов интизомини ва ўзари ҳисоб-китоблар тизимини мустаҳкамлаш чора-таъдирлари туғрисида»ги Фармонларининг бажарилишида ҳам ҳўжалик юритувчи субъектлар томонидан суғра-қилишқа йўқ қўйилган. Бундан ташқари айрим қорхоналар раҳбарларининг ўз вақтида махсулот етказиб беришлари, хизмат кўрсатувчилар, иш бажарувчилар билан ҳисоб-китоб қилимасликлари қўшимча ҳаражатлар келиб қўшимча ва жаримлар туғилишига, ортиқча оғирогарчиликларга олиб келган. Мисол учун, даъвогар — «Транскурилишмеханизация» очик турдаги акционерлик жамияти жавобгар — «Ўзбекгидроэнергоқурилиш» қурилиш-монтаж трестининг механизациялаштирилган ишлар бoshқармасидан 7486293 сўмини ундириш тўғрисидаги даъво аризаси билан судга мурожаат қилган. Аниқлаштириш, даъвогарнинг 18-сонли механизациялашган колоннаси ва жавобгар ўртасида туғилган пуғрат шартномасига қўра 18-сонли колонна 1999 йил-

Бир грузин акасига телефон қилди: — Гиви, кеча бизда бахтсизлик рўй берди, дадамиз олма узгани дарахтга чиққан эди... — Ҳўш. — Гиви, даҳшатли воқеа рўй берди. — ??? — У ўша, ланнати дарахтдан тушиб кетди (бироз сукут). Хуллас, Гиви биз отамизни йўқотиб қўйдик. — Гиви узоқ вақт сукут сақлаб, ниҳоят деди: — Менга қара, Вахтанг, дарахт тагини яқшилаб қидирдингларми? — Ҳалол одамни сотиб олиш мумкинми? — Сотиб олиш мумкин эмас, лекин сотиш мумкин. — Эр миллицияга хотини йўқотганлиги туғрисида ариза билан кирди. — Ҳўш, қачон йўқолди? — Беш йил буқан. — Ие, фақат энди айтилмасин. — Ҳа, биласизми, қандайдир ҳеч ишонгим келмади. — Муассасага янги котиб киз олишти. — Ҳўш, сенга ёқадими? — сўради мудири ўринбосаридан. — Емон эмас, лекин шўнундан хотиним яқши. — Емон эмас, лекин сен ҳақсан: сени хотининг яқшироқ.

БИЛАФОНЛАР ЁН ДАФТАРИГА

- Америка олимларининг ҳисобига, эр-хотинлар кўпинча чоршанба кўни уришиб, дам олиш кўнлари ярашиб олишаркан.
• Германияда ҳар кўни ўртача икки ёки ўз жонига қасд қилди.
• Халқаро Олимпия кўмитасининг раиси Хуан Антонио Самаранчининг бешта хўсуий банки ва 10 млн. доллар пули бор.
• Россияда бир соатда ўртача 143 бола туғилиб, 263 киши вафот қилади.
• Огайо ва Калифорния штатлари (АҚШ) кўчалари ва жамоат жойларида тасвирга тушаётганлар розилигисиз фото ёки видеога олиш 500 дан 1000 долларгача жарима билан жазоланади.
• Немис ота-оналар болаларига беш ёшдан бошлаб майда-чўйда ҳаражатлар (музқаймоқ, кино) учун пул беришни бошлайдилар.
• Исроилда папирос қолдиги ёки пўноқни кўчага ташласангиз 65 доллар, ахлатни белгиланмаган жойга тўксангиз 130 доллар жарима тўлайсиз.
• Амалдорларнинг порохўрлиги даражаси бўйича Нигерия, Камерун, Россия аввалги уч ўрнини эгаллаб турибди.

Муассис: Ўзбекистон «Адолат» СДП Сийёсий Кенгаши ва «Адолат» газетаси ижодий жамоаси.

Бош муҳаррир: Тўхтамурод ТОШЕВ
ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ: Т. О. ДАМИНОВ, А. Ф. ФУЛОММАҲМУДОВ, А. ЖУРАБОВ, Р. З. АҲМАДАЛИЕВ
Мулоқот учун телефонлар: Кабулхона — 133-41-89, Хатлар ва шикоятлар бўлими — 136-55-64.

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот кўмитасидан 140 рақам билан рўйхатдан ўтган. Буюртма Га — 2136, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2. Газета IBM компьютерда терилди.

Мақолада келтирилган факт ва рақамлар учун фўят мулоқотлар жавоб бериладир. Қўшма маълумотларни қўришмайди. «Шарқ» нашриёт — матбаа акционерлик компанияси бoshқармасида чўп ўқиди. Корхона манзили: «Буёқ Тўғру» кўчаси, 41. МАЪЗИЛИММЗ: 700047, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси-32.